

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 177 (10774)

1978 чылдың июль 30, воскресенье

1925 чылда үлдөүлөттүнген

Өрткө 2 коп.

Мал чеминиң белеткели-шалыпчы фронт!

Куш-ажылчы алдарның тугу

«ШЫН» СОЛУННУҢ КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР ТУГУН бүгүн Би-Хем районда «Нызыл тараачын» совхозтун мал чөм белеткээ эвентозун уадуруткучу, сараттаңчы машинаның башкарычы Иван Элтокога турскаадып көдүргөн.

Муриакчы механизаторун уадурткан эвентозу 503 тонна ситенин кезип белеткээр планга 198 тонна кылар күүсеткен. И. Элтоко боду хун нормалын үрүтүчү 110—115 хуу чедир күүсетип турар.

ШКОЛАЧЫЛАРНЫҢ ҮЛҮҮ

Ак-Тургуң ортумак школаның өөреникчилери боттарының төрөз совхозу «Ак-Тургуң» мал чөм белеткээриге дуулажыры-биле будук-бүрү белеткээр бригаданы тургускан. Ол бригадала 70 кижи ажылдап турар. Школадчылары Н. Артына уадурут, ажылды мергезидиг башкарып турар. Совхозтун директору школадчыларның мал чөм белеткээр бригадалыг техниканы бжылгаан. Ажылдарының таарымчалыг байдалын туртукан.

Бригаданың эрес-кежээ ажыл-ишчилери Чаа-Хөл бажыда Кара-Суг, Кожай, Ак-Хай деп черлерде чөдө берген, чылда турум чурттап, будук-бүрү белеткен турар. Школадчыларның кымак ажылды түнүшүндө бо хунирге чедир 82 тонна будук-бүрү белеткестинген. Ол чөмни Чаш-Тал фермада болгаш малчылар кыштагында апарып кургатып аскылаан. Будук-бүрү белеткен турар школадчылар Саана Казыкай, Юрий Сулдуя, Клара Сулдуя, Люда Долгоруков, Саана Ловенц болгаш өкөдөр-дөдө хуида 120—200 кг будук-бүрү чынып, дужаан турар. Школадчылар бригаданы амаа 50 тонна будук-бүрү белеткери хуида, ажылды үрүткүчү турар. С. СОТНАМ. Улуг-Хем район.

Сүт-Хөлдүң делгемнеринде

ШАЛЫПЧЫ ЭЭЛЧЕГ

Идтииниң малыга четчир көм-сууру тургузар дугаында партия обкомунуң бюрө-вучу болгаш республиканың Министрлер Чөвүлелиниң докталаан амыдыралга, ажал-херек кырынга боттаңдырар дөш «Алдан-Маадыр» совхозтун бүтү ажыл-ишчилери шалыпчы ээлчегде хаара туттулган.

Бо совхоз мал чөм белеткээр талазы-биле Чөөн-Хем-Хем районунуң ажыл-агыйларының мурунку одуруунда чоруп, 610 тонна ситенин ослеткеш, планын 19,4 хуу күүсеткен. Ол иштин бо чылдан 120 тонна будук-бүрү белеткээр даалганын 186 тонна кылар боттаңдырган. Мал чөмниң белеткелинде шитил-онда 200 чыгыш кижиле хаара туттулган. Оларның 160 диреза аркы-бута уварышкан, аргарыг шитиле үчүн ситенин хол кадыры-биле кезип турар.

Бо харысчалгалыг кампанияда кырып турар бүгү колдөктөвирниң ортузунда калбарган социалист чарыкыш Ак-Даш салбарың (орлекчизи Ш. Монгуш) көдө ишчилери 620 тонна ситен ослеткеш, планын 240 тонна кылар күүсеткен, сөзүгү оң хошунта шыларан. Ол салбарың механизаторларын хо-ву-трактор бригадалыг органи-зацияда чарыкыш тынакчы болгаш, ажал-ишчиле шитиле кампанига.

Мал чөм белеткээр ажылга суурларда албан организациялар база уаду турар. Бора-Тайга салбарыңа көптөра ажылдакчылары 20 тонна ситен белеткээр даалганын 37 тонна кылар ажыра күүсеткен, совхозтун уаду тургалыгына мантаткан. Бо ажылды Ак-Дашта аш Долгоруковду уаду турган хонжу бригадалык кезиптнери база шалыпчы чорудуң турар.

«Алдан-Маадыр» совхозтун директору, партия болгаш агыл-агый комитеттери өг-бүлөдөр ажылды органиазаткан. Бора-Тайга салбарыда Куулар Базар-оолдун өг-бүлө-ни кыска үеде 12 тонна ситенин белеткеш, чарыкыш өрт чөмн ээлген.

Совхозтун партия органиазация ситениңлер ортузунда масса-политиктиг ажылды үеңиң негелдениң дүштүр чорудуң, кылдыган ажылды өй-панада түшүн, социалист чарыкыш тынакчыларын илередиң, муриакчыларның арга-дуржулгазын көргүзүп самбырааныңа, агит-хууластарга чарыкыш турар.

Мал чөмниң белеткелин дүргө болгаш шыларан чоруду-рунда-биле совхозтун партия (секретары Х. Дамба-Даржаа) бюре кезиптнерин болгаш хоочун комитеттерин бригадаларда, эвентозларда омылгаан.

К. ХЕРТЕК.

ТАЙГА, ХЕМНЕРНИ ОДУРТУ

«Сүт-Хөл» совхоз — Чөөн-Хемчик районунуң улуг ажыл-агыйларының бирээли. Оң Иштин салбарының малчылары калдыр-берт тайга-сынарда чурттап, кыштын соогууда, чының эвинде агаар-бойдустан берге байдалдары-биле демисеип, нияттиң малын хур-иенди өстүрүр дөш бүгү күжүң садың, кы-зымаккай ажылдап чоруурлар.

Оларның ажыл-ишин ошкар-карып, мал-маганың саңга-рылгаан чорудуң, кыштар, чайлар черлерин таарыштырып берип турар бригадалар Чүшөштө Ондар биле Солар Ондар оларны чоңу мактар. Чайты үеде олар салбарыңда хой саңгы өшкү, хонж кы-зылдар, чүгдүрүр, чайдалааш-кычың үндүрүр, сөмүртүр та-лазы-биле иди-бүрү ажыл-дарың шалыпчы органиазат-тар чорудуң турарлар.

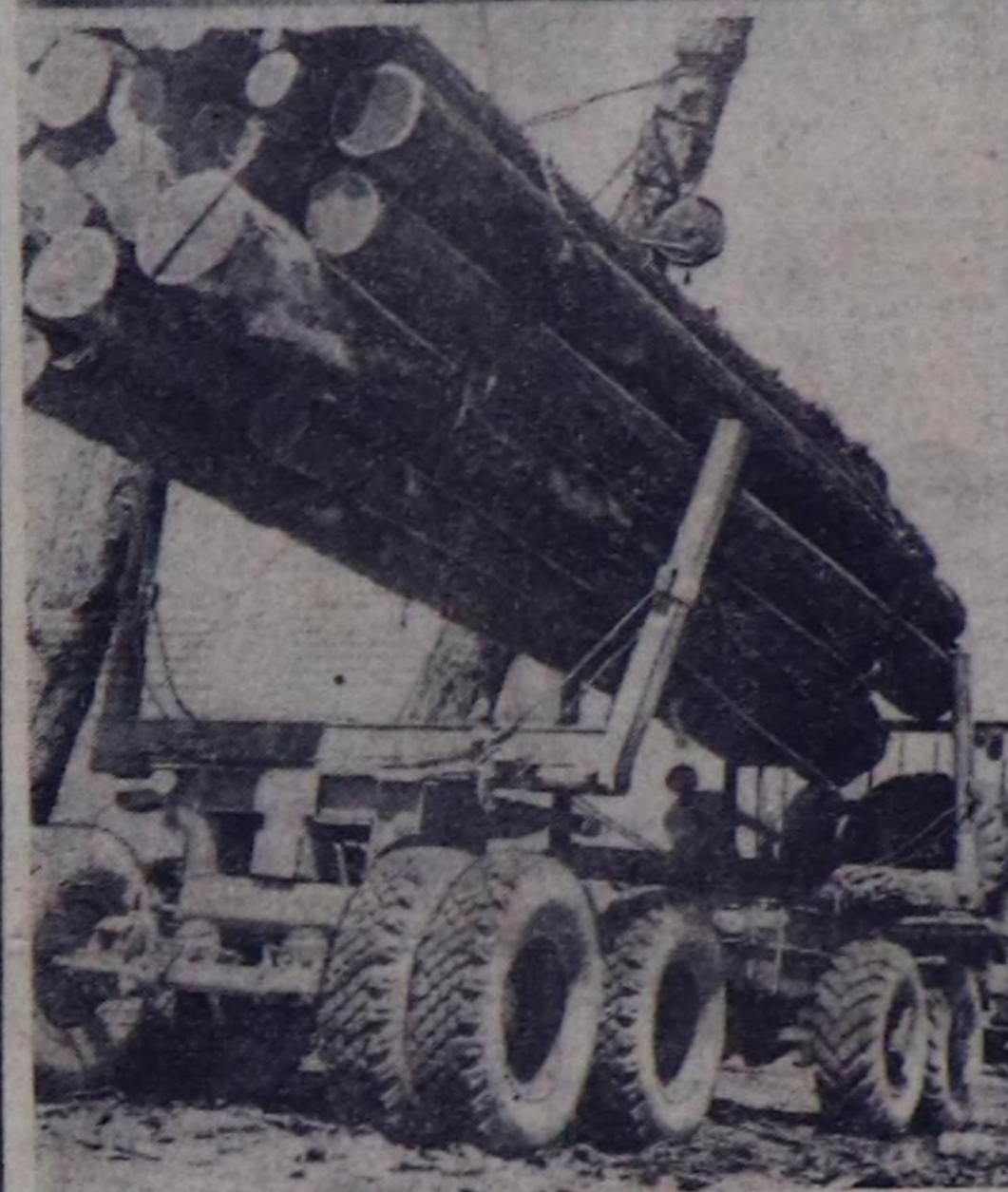
Бригадалар салбарың малчылары турган турар делектер айы-биле хууна-жып алганар. Ч. Ондар Ал-ды-Иштинин Чагыс-Шивин, Алдың, Устүү Соорларын өшкү хой бригадаларын, а Ч. Ондар калдыр-берт Шом-Шум-унуң өшкү, Шелеңиң хой бри-гададарын тус-тузунда ха-рымылап турар. Олар айт-та-

нышкып, таагыраке чатты-лып чорутуулаан тайга, хем-нерни одурту чоруп, чылдың кайы-даа үеңиде мида чурт-тап турар малчыларың уада-рааа эргип-кешип, оларын ортузунда масса-политиктиг ажылдарын чорудуң, партия, чааың чутула документи-лерин тайлабырлан, соци-алист чарыкыш органиазатп турарлар.

Амгы үеде Ч. Ондар биле С. Ондарың хой-иштиниң ажылды кол чөмн СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) пле-нумунуң шитилеринде, алаа СЭКП ТК-ның Чингиз секре-тары Д. И. Брежневтиң ажал-иш дөштөргөй иделектин ажал-ишчилериниң ханы тай-лыбырлан чедирер ээлеп турар. Агитатор бригадаларың органиазатп, мобилизация, по-литмассалыг ажылды дөштүң болуп келген. Көдө ажыл-агыйын улам белик чатакы хонжүдөр дөш партияның улуг саңгы салымчының, Пленумунуң хуулаң алган док-таал-шитилеринде сорук кырган малчылар бо хуни-редде маалга четчир чөмнни белеткен олар дөш бүгү кү-жүң амаа мооңунда ажылдап турарлар.

А. МОНГУШ.

ЫЯШ БЕЛЕТКЕЛЧИЛЕРИНДЕ

СЭКП Топ Комитетинин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң, ВПСИ-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның социалист чарыкыш калбарың дугаында Чагааның номчу тааны-каш, Улуг-Хем мяш улетчир ажыл-агый чөмнни колдөктө-ви бо чылдан бирги чарыкы-да белик-бүдүрүчүлүг ажыл-даан.

Оң ишчилери продукция бүдүрүрүнүн планын 101 хуу, оңу сайгарып 100,9 хуу күүсеткен. План баулар ук ажыл-агыйның ажылдары суг оруу-биле 14,5 муң кү-бүтүр дилиң материалын сөөртүр турган, оңу 16 муң кубометр кылар күүсеткен.

Улуг-Хеминиң мяш ажыл-агый чөмнниң ажалдакчылары бо хуниред казангымын-дан-даа артык ажылдап турар. Иш кезер, оңу сөөртүр иш-туудук үе бо. Ыяш белеткээр уадааттарын шуушар машиналар дун-хүн чок үзү-телбес. Олар улуг чүдүктарын,

чаа дилтен малчалары сөөртүр, планын оңаадаан чөм-ниңиниң күүседир дөшү ажылдап турарлар.

— Жолаачыларан кымбар өскөдөргө үзүлгөң чорун көргүзүп, эки ажылдап турарыл— деп, мастер Н. Шевченко айтырдым.

— Ажыл-агыйның хоочуну Василий Григорьевич Зайцев— деп, ол саат чок харымла-ды.

Оң-биле таанышым. Ук бүдүрүлгеге дыка хөй чыл тургузунаа ажылдап келген дуржулгалы чолаачы, хунду-лур дагдыныкчы кижи болду. Ол бир хуида уадааттан 60 кубометр ияш сөөртүр чөм-н, өскө бөрү мурип кел-ген. Мындый күн-ажылчы чөм-ниңиниң чүткө чыгыс бо чынып эвес, ол дөштө амал чөм-ни ал келген. Оң даалган ажылды аңа сөмнниң чөм-нүн «Хундулелиң Демдээ» өрдөн бадыткан чорур.

ЧУРУКТА: мастер Н. В. Шевченко биле чолаачы В. Г. Зайцев (устунда); Тоңунуң ыяшын чүдүрүп турары (адаан-да).

А. ЗАЙЦЕВИҢ ФОТОЗУ.

АНЫЯКТАРНЫҢ БОЛГАШ СТУДЕНТИЛЕРНИН «АНТИИМПЕРИАЛИСТИГ ЭП-СЕТКИЛ КАТТЫШТЫРЫЛГАЗЫ, ТАИБЫҢ БОЛГАШ НАИЫРАЛ ДЭЭШ» XI БУГУ-ДЕЛЕГЕЙ ФЕСТИВАЛЫНЫҢ КИРЖИКЧИЛЕРИНГЕ

Эргим өнүктөр! Аныяктарың болгаш студентилерниң XI Бугу-делегей фестивалының киржикчилеринге, тайбын, айымы чок чорук болгаш уадааттарыңды ажылдакчылаа дөш, чөмөселенишкчилерниң дүжүрери, национал хамаарышпас чорук, демократия болгаш социал дөштөгө дөш миллион-миллион аныяк демисеиптирине тылазекчилеринге үрүктүң хаюмын-дан байыр чедирип тур мен.

Яны-бүрү политиктиг бугурелдиг болгаш философия үзүл-болдурлар оолдарың болгаш уругаларың фестивалга киржигеңе болза, кижи төрелтеңиниң тай-бың болгаш аас-көксикчү келер үеңи дөш демисеип боттарыңды күүселеш-кинирени каттыштырыңа аныяк саг-гаалды чүткүзүңүң өөрүңүг бадытлаш-кыларыңды бирээң болур. Бугуң деле-гейиң аныяктар болгаш студентилер шимчээшкениң делегейиң чаа дааны-ның айымын чабылар дөш, чарыкы-дырымышкын чорудушунуңуң бжылга-лар, уадаат аразыңга бөт-болуп бичир чорукту болгаш найыралды чөмн амыр дөш тайбыңга ыякшыдыг хөй-иштин-иң демисеипте дыка улуг үлүгүң кирип турар. Аныяктар тайбың болгаш делегейге кады ажылдакчыга политик-аныяң чөмнниңиниң күүселдиринче иш-биле чүткүп турар болгаш оң-илте кады делегейиң «соок дааны» үзүл-чө дөшүр тыртат дөш айымыңды үзүл-чө дөшүрүлгөңүң чарыкыш чөмнүг дүжүрүлгөңүң чорудуң турарлар.

Тайбың догунааныңиниң принцип-терин бадыткарың, тайбың болгаш делегейиң айымы чок чорун бжылга-ла-рың, чөмөселенишкчилеринде өдү-дүрениң сокамдарың болгаш чөмөсел-енишкчилерин дүжүрүр талазы-биле өтү-түр хөмчөгөдөш ишчилериниң арууна империализмин реалсыг болгаш мил-таричи бөдүрүлгөңүң уадааттарыңды аныяк эртеринге ама-даа эвентоз эвес кү-

женишкчилер негеттиңиң турар. Совет Эвилели тайбың болгаш делегейге кады ажылдакчыга дөш, хостага болгаш уадааттарың хамаарышпас чорун дөш СЭКП-ниң XXV съездининиң алаң үндүргөни, улам ыяктыг демисеипте про-грамманы амыдыралга чыгымын чок күүсетипшаан, деленич дайышмын моон солгаар-даа чыгымын чокка боттаңдырар.

Тайбыңга айымыдыг кыдыр боо-чөп-секти эңдере бугурер чорукту сокамдарың, маасалыг уадааттарын чөм-нниң чаа хөмчөгөңүң болгаш система-ларын тургузар чорукту чорудуң, деле-гейге дүштүрүрүг чорукту чарыкыш-ларың моңгөкчөдөш бугу-е чүдүрени кыдырың чөмн азырыңга совет калдыр долу шитилтир.

Делегейиң эң чутула согулааларың бирээң болза, дүштүрүрүг чоруктуң ама-бар боон турар одагаларың уадааттар, ко-лонализмин болгаш сөөк-иля мылар чоруктуң империалист политиканыңа уада хөдөлери, Азияны, Африканың ола-ган Латин Американың уадааттарың дөш эргелери болгаш хамаарышпас чорун бжылга-лары болур деп бичир чуртузус санап турар.

Эргим өнүктөр! Социалист Куданың — мадырагы Хостага Ортузунуң чөм-нне чымылган аныяктарың болгаш сту-дентилерниң XI Бугу-делегей фести-валың киржикчилери антиимпериалист эп-сеткил каттыштырылганы бжылга-ларыңа боттуң үзүп кирип, уадаат аразыңга тайбын болгаш найыралды бжылга-ларыңды эрге аскытарыңа кады кыдыр ажыл-чорудулааның чаа пер-спективаларың айтыр дөштөгө бугурээр мен.

Силерниң фестивалдарың чөмн-ниңиниң болурун сеткилениң омуула-ныңдан күзөп тур мен!

Л. БРЕЖНЕВ.

НАИЫРАЛЧЫ УЖУРАЖЫШКЫН

СЭКП ТК-ның Чингиз секре-тары, ССРЭ-ниң Дээди Со-ветиниң Президиумуңуң Да-лаам Л. И. Брежнев Совет Эвилелиде келген ВСАП ТК-ның Бирги секретары Я. Ка-дар-биле Крымга июль 28-те уадурушкан.

Укуражышкының үзүлгө-дөшү партияның ажыл-агый чөм-ннү дүжүрүлгөңүң көз улааныш-кыларыңды талазы-биле ин-формациялар солтуушуну бо-ган.

ССРЭ-ниң көдө ажыл-агый-ның улум ыяш чоруду-руларыңа талазы-биле СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шитилериниң программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

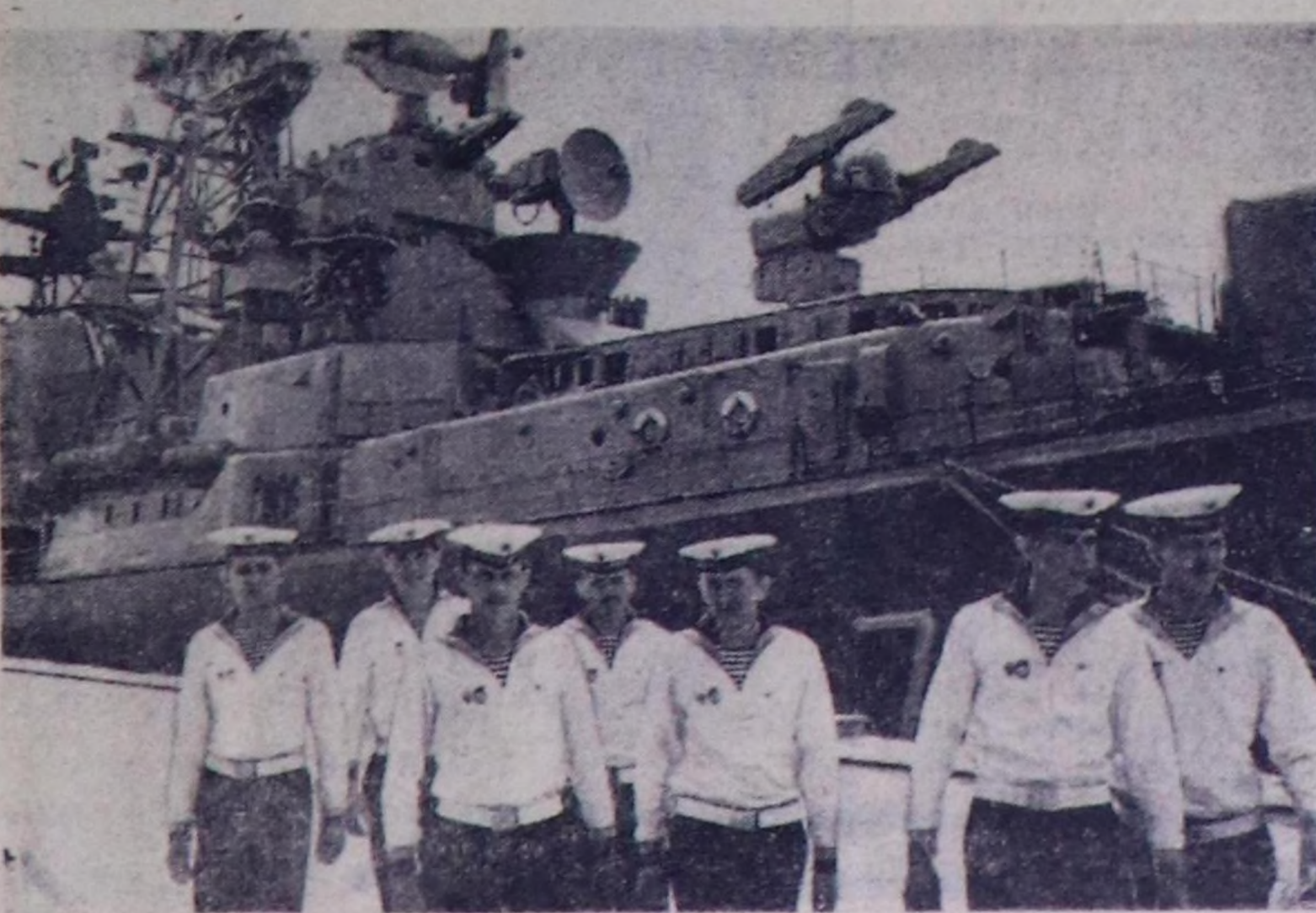
Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

рың болгаш специализаста-рың иш талазың үндөүлгө баа ЭДЧ-ның кады ажылда-кчыларың үндөүлгө, ха-нылаадыры — иш чуртта социалист болгаш коммуни-ст тургузушкунуң согула-галарың бугурелдиг шитил-лериниң иделгидиг магады-лазы боон турар. Совет Эвилели болгаш Венгрия Кү-рүлелериң ажал-агый тала-зы-биле кады демниң хөдө-лөшкүниң моон солгаар-даа бжылга-лар.

Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар делегей политик-аныяң чутула айтырылгыч программа характер болгаш турары иш Л. И. Брежнев демисеип. Партияның айт-кын хөмчөгөңүң көдө ажыл-агый продуктуларыңа кол дөштөгөңүң чуртун хөмчөгө-дөшүрүр долу хандарың со-ругалыг. ВСАП-тиң XI съездиниң шитилериниң болгаш Венгрияны амы беш чыл согулааларың күүседир-ниң хөмчөгөңүң мобилизация улуг уаду-дузаның боон турар ВСАП ТК-ның апрель (1978 ч.) пленумунуң ажал-агый дугаың Я. Кадар чут-гаалаан.

Совет-вогар кады ажылда-кчыларың айтырылгычте улуг күчөгөңүң уладыр-ган. Бүдүрүлгөңүң коопераста-

Бөгүн — ССРЭ-ниң Шериг-Далай Флодунуң хуну

ДАЙЫНЧЫ МЕРГЕЖИЛ БЕДИПТУРАР

КЫЗЫЛ ТУК ОРДЕННИҢ КАРА ДАЛАЙ ФЛОДУ. Флоттун кезектеринде болгаш корабльдеринде дайынчы өрөңдө-дөш чоруп турар. Далайкылар амы үеңиң техникаалы болгаш чөмөсел иделгиди-биле ишчилерин аңа дайынчы белеткелин бедилап турар.

Кара-далайкылар бүгү совет улус-биле бир дөмөй, «Ча-нынга чыгыс-даа хождоң турар кижи тургусна!» деп ааттирүгү шимчээшкине киркиш турар. ССРЭ-ниң Шериг-Далай Флодунуң хуну байыраарыңга белетке үеңиде доорадөктөвирине белик мергезидиг енциалисттериниң хуулаң өскөп, кезектерге болгаш корабльдерге «тергени эки» деп атты тысыр дөш чарып калбарган турган.

ЧУРУКТА: хөмчөгөңүң дүр «Кызыл Крым» деп улуг корабльдиң дайынчы болгаш политиктиг белеткелинде тергивир-ни: (солгай таладан) гвардейкелер И. Чергениң старшина-ны Д. Кухарчук, матростар С. Пыльбинок, А. Литвинов, И. Чергениң старшинаы В. Ульянов, А. Литвинов, И. Чергениң старшинаы Т. Лисенко, И. Чергениң старшинаы Ю. Новиков олар.

Ю. ПЫЛЬБИНОКҢ ФОТОЗУ.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

ЛЕКТОРЛАР СЕМИНАРЫ

Эвеледөшкө республика-ларның компартияларының ТК-ларың, партия край-компартия, обкомдарың, Чөмөсел Күштериниң полит-органларың лекторлары-ның Бугу-эвилели семинары июль 28-те ажылды дөштөгөңүң СЭКП-ниң иштин болгаш дайынчы политиканың чү-гула айтырылгычтың, пар-тияның XXV съездининиң,

Бөгүн — ССРЭ-нің Шериг-Далай Флодунун хүнү

БЕШ ОКЕАННЫҢ ФЛОДУ

Флот адмиралы В. А. КАСАТОВ

Совет Шериг-Далай Флodu — бистин чуртувустун маадырлыг Чепсектиг Күштеринин чарыбас кезе. Актарлыг дайынчы орукту ол Совет Армия-биле чатыс аай дайынчы бадуртта өрткен.

Делегейге болушкунуарнын дайын соондагы хөгжүлдөн бистин чуртувусту бодуну камгалаан арганын уламшай быгылаарынын өртежок чугулазынын мурунута тургускан. Импералисттик

чурттарынын, хамыктын мурунунда АКШ-тын, боо-чепсектерни ендере бадурту турары, делегейнин аясы-буру районларына оларнын өскүдүп үндүргени хой салгы дайын болгаш дайынчырак месидежиникинпер, «соок да-йыл», «коммунизмни чылча шаварынга» болгаш «ап олаарынга» ядролт дайынны ажылаар дээр кыжанышкынар бистин чуртувусту онза серемчиледиг бодурун, ай-

мыл чок турар байлаан быгылаар дугайында үртүлү сагыш салырынча дагы-ла-гын албадан. Чурттин экономиктиг күчүзүнү өздүлөнгө үндөлдөш, партия, Армиянын болгаш Флоттун дайынчы белегетини, дайынчы арга-шынаны мотат чокка быгылаан, оларны эң чаа техника болгаш боо-чепсек-биле чепсекте келген 50 чылдарын ортан узунда бистин чуртувуска

океаннын күчүдүгү ракеталардуу флodu тургускан. Шутт чаа корабльдерин, чепсекте-нишкенин болгаш шериг-далай техниказынын мурунунда чаа хевирлерин тургустуу-руннын аргалары ажытканын. Амгы уенин Совет Шериг-Далай Флodu дайын чоруду-галарынын океан болгаш далай девискоздеринге стратегия баа тактиктиг сорулга-лары кууседире Чепсектиг Күштерини чугула хевир бодун турар. Флот болза, дайыннын чер кырында чугула объектилерин, оон далай болгаш баазаларга күштерин чок кылып, боттарынын далай десантыларын дүжүрде курга-га чер шеригтерин дегке, дайыннын океан база далай коммунистияларын үрөгөп, бодунун коммунистияларын камгалап шыдаар аргалыг.

Амгы уенин флoduнын кол шыдарлары: оон кезектеринде болгаш каттыжышкынынарын тургучу тергини дайынчы белегетини бодуру, корабльдер болгаш ужал чугула бөлүлө-жикширинин тергини хөдөтпөр, белек бодуру, хөдө-лишкениринин аажок дө-гөм бодуру, бодунун күште-рини чакыт болгаш дүргени-биле сайгара тургузунтары, курга-га черде болгаш далай объектилерге өлүмүгү согуш-

ри дөш хууда белек харым-салгата совет далайжыларын кыжындериин, СЭКП-нин XXV съездинин салган сорулгаларын чедишкенин кууседиринче оларны мөөнө-ариянын шылатканын чепсе социалисттик чарын боду турар. Боттарында алган хуула-гелерин кууседиринге му-рунчак коллективтер Шериг-Далай Флoduнда улам көвдөн өрар. Топ Комитеттин сагыш салышкынын болгаш Камгалау Чыгуушунун Даргазы болу-шпаш, чурттин камгалаан быгылаарынын уузгү кычы-гейин салып турар СЭКП ТК-нын Чыгыне секретары, ССРЭ-нин Лоди Советинин Президиунун Даргазы Со-вет Эмгектинин Маршалы А. И. Брежневтин хуу бугу сагыш салышкынын алай-жылар үртүлүгү көрүп турар. Шериг далайжылар Комму-нисттик партиянын политика-нын бурун дегкин, чугулу-туну, совет улустун тургузукту ажы-икши, оон өндүрүлүгү революшчу чалап алышкы-нары калың-да хевиринг кы-жанышкынын камгалааттын-ган турун дөш бугу чүл-дери кылып турар. Совет шериг-далай флodu-нун тугу делегей океанынын дөлегенинде кишкни чорут-турар. Совет шериг далайжы-лар— социалисттик Төрөн чурттин боттарынын дайынчы элчөөн серемчиледиг эртин-ип турар шынчы оолдари-дыр.

ЧУРУКТАРДА: ССРЭ-нин Шериг-Далай Флodu-нун тергини, анык коммунист Анатолий Васлен-ко (солгай талазында) болгаш далай десанттын дүжүрүп турары (оң талазында). Ю. Ильянконун фотолары. (СЭТА-нын фотохрониказы).

(СЭТА-нын фотохрониказы).

ӨӨРЕНИРИНГЕ БЕЛЕТКЭЭР

Чаа 1978—1979 өөредиге чыды удаас азелээр. Уругдарын аяаа белекээрди ада-недерин дөрт хуула-гези болгаш хөроз, өөр-енер уругларын бугу тала-биле белекээр хөроз: өө-редиге хөроз-адыр болгаш идик-хөроз тып, белекээр. Оларнын сеткил хөрозун амдыгааштан отту-рун чугула. Чаадык ада-неер школаны уругдарын дайын белекээрин утту-паш, кууун коон, өөредиге өгөлей бөзгө, девиден угу-лалар таварыгалар бар. Ол чорук школарынын өө-рениринге шактыктар.

Уругдарынын өөредиге, кызындилгези дөш бөзүлүг, доктаамал сагыш салгы чорур ад-неер бисте хой. Ууг-Хем рай-онунун «УТКА 25 чыл ою» совхозтун мурунчы хой-жукчу, Ленин орденин эд-лекчи, коммунист Мон-гуш Чан-оол, оон кадайы Уйиук Мелбесина олар тос уругну өөредип кызындил-турар. Ол өг-бүлөдө ам дөрт школары бар. Олар ам школага өөренирге белек: өөредиге хөроз-адыр-да, форма идик-хөроз-да ада-не тып өө-дөткөн берген. Боттары-нын уругдарынын өөредиге-кизындилгези дөш доктаамал сагыш салгы чорур идири ад-неер ол-ла совхозта эвези эвез. Оларга Балчий Очурну, Дамдын-оол Суинди-оолду хамдарыштырып бөдүр. Олар чаа өөредиге чы-лында школарынын эки белекээртер.

Өөредиге номнарын баш бурунгар чөткөсө, тып адыры эң чугула аянар. Бистин партия болгаш Со-вет чааазынык школа дугайында доктаамал сагыш салышкынын билер бис. Оон бетини чыкоо, школа-чыларын өөредиге поз-лары-биле халаа халдыра-рын көргөш бөдүр. Ол ажыды бистин респу-блика чоруту ботандарын ада-не биле когуру. 1978—1979 өөредиге чылында тына школарынын белек-кел болгаш бирги класт-тарына өөредиге номнарын халаа боарын организа-стан чорудар. А нийден оон класе чедир өөреничилер ол талаан-биле амдызында бот-тары хандыртынар. Бо ху-н-дерде Тышынч ном үндү-рер тери дыла хой өө-редиге номнарын магаан-нерде кырген. Оларны ам-дыгааштан садип, өөредиге хөроз-адыр бугун чөткөсө алырынча дала-жыр болаа эки.

О. КОРОДА, банжы, Парды район.

Кижы болгаш бойдус

Тыванын согу-барыан кы-зыгаарында, Красноярск край-нын муруну чугула. Саян шынарлы Енисейнин ханы кашпал кыдыр тара шаап алгаш, парак чөткөсө кааба-дөстем Сибиринын кешир Со-дугу доштуг океанче оруун тып үнө берген черинде кайтам-чыктыг бодуң бар. Холук чок поштуг кара эимпер, хады, чойган, дыт колдаан арга-арытлары му-нунч чылдар мурунуда турга-ны дег бо хуинерде хөвөр турар. Он-оңу-биле шуу-жун, энгиге-туурларга оштан чор-руу те-чүмө, сылы-мынгат бугу-булап, үндөйгө кып, дивп, күзөп, ас шпаша, ас-моңдон ангыда дөстөйгө угулар арзында «Кызыл дөстөйгө» кып биктикте шыгыны камгалаалыг ховар аялар болгаш кунтар: ирбик, кызыл бөрү, алтай улары озаа бар. Бо кайтамчы: чараш бойду чурумалдыг бугу-дун үнүш байлаа эртем-шынчылар ажыдаачыларынын кычы-гейин хаара туткан.

Ууг-Хемче агын кырген, шаанда аң-мөң амдыралдыг тылаалар арбан, суму болуп доктаамал чурттан чорган Ууг, Биче Уру хөвөр озаа ол девискозге «хамарып». Ууг-Урувун эм рөзөвүг аржааныга чокку чылдары чедир чүгле Хөмчик унудан эвез, республика наймысалы Кызылдан бөзүп коотулун ил-жилер чүгле аяк-биле чөдө бөр турган. Июнь-август ай-ларда ол аржаанга кижы саны 100—200 чедип тургу-лаан. Бичангам аржаанга сылдап алгаш байлак орданды счла-ажык халдырын, хуртун бооларын адырган, таалдын-га чакырып чедире бөр кы-жилер база бар.

Соелу чылдарда амдырал-дын шыпын хөгжүдөдө ол чердерге чоокшудуп келген. Делегейде эң күчүдүг Саян-

БАРЫН САЯН ЗАПОВЕДНИГИНДЕ

Шушенек ГЭС-тин тууду, де-вискоз талаан-биле уузгү ө-дүрүгө комплексини тургу-зуун турар. Оон-биле серге-дештер үстүндө билээливи-байлак бойдустан ошангай ча-рыш булууну камгалаан алы-рышай айтырым тургустунуп келген. 1976 чылдын август айдан эгеден бистин чуртувустун картаазына база бир, Саян-Шушенек аттыг запөведник кестүп келген. Оон шөлу 389570 гектарга дөстөшпөн, девискоз талаан-биле туртта база бир эң уузгү болгаш РСФСР-ин Министрлер чо-гузуедини чылында адырар ажыл-агыйынын болгаш запө-ведитеринин Кол эргеле-нип системанында анык чо-рударына эң берге көгөлдө-лөп-биле бөзүп илганын тур-ар.

Заповедникти төвү Шу-шенекке суурдан оон кол де-вискозунга чедир 400 км хи-ре арап. Чайын ол аралында Ууг-Хемөөн суг оруу-биле аржылары белек, а кызын чүгө вертолөт инаар ужуң чедер. Чаа запөведниктин ди-ректоруна томуйаткан И. П. Попадын аяаа тур уенин ча-дырамыштарын тууду, кам-галаалыг девискозге хайта-галык даамдарын 15 хөвөр өчкө-биле азылаалып, хуу-саалы кэрге оларын вер-толөт-биле солуу турар чу-луму тургускан. Хайгараачы-лык даамдарын ишди ап, хөмелер, катерлер болгаш өске-даа техника-биле чөп-сөткөп, ийн чыл иштинде Увеск суурда кол баазаны тууду тургускан.

Тайгага эң аймылдыг ха-лап — өрт болуру бидигар. Ийн чыл иштинде запөведник девискозунга чүгө чагыс кетип өрт болган. Ону чогуур өй-шаанда хөмчөг аң өкүр-ү.

Заповедникте калдык мергендиктиг кижилер ажыл-да турарыл, баа калдык ажылдарга уузгү хөроз-адыр турар ирги, Ховалыг Саян-дакович? — деп, оон улам сий-ниги айтырдым.

Арга-арыг хайгараачы-ларымпал аптыда бисте эртем ажыдаачылары, охотөвдөр база бар. Мэон кокам, Ыдык Аксында баазанын уузгү хай-гараачыын Виталий Севаст-ьянов биология эртемнирини калдылаа кижы. Оон кылып

ген. Ынчалаа-даа запөведник-биле кызыгаарашкык бистин Тыва республикадан өрте өозөр төтөгөлекчелер. «Суг-Хөл», Карл Маркс аттыг совхозтар-нын малчынары, Уру аржаан-чыне шуушкан аяк-хөдөдүг хой чон амыр бөбөстөш. Малга олар-белчирер азымал турган ажыл-агыйлар уузгү-чүлүлөрү запөведник дө-вискозун бөдүрүгү кыдыр салышканын турган. Ол ай-тырыг ам бо чылын үзө шик-тирестипкен. Уру аржаан-чыны орукта Чуга-Аксы, Кы-зыл-Бөрү деп черлерде амыл арттырер пункттары тургус-кан. Ындыг пункттарын жө-лөкчөтүрүп тургускан. Азында ГЭС туудуну тала-ан-да база тургусканын. Ууг-Уруда 34 ажыдаачынын иш аямы-аргынын тургус-кан. Орт өг-бүдөн-биле док-таамал аныдаан чуртуулар кы-жилерин күзөлдөп-биле ху-лөп адыр.

Ишкы болгаш Наме кө-дө Советтеринге бо талаан-биле айтырымын тургускан биле, Чогуу-на уузгү дуула чедирбей тур — деп, участкта адырар хайгараачылы У-валыг Болат чокта чаа узу-ракшы, запөведникте ажылыш сопурунга хөрозжиримге чу-гаалдым.

Шом-Шум, Ууг-Урувун суг-арыгы ачылаа, кырган адыз Дукут-Бора-биле сөө хар-зымында эгелен айды эгел-дөш, камгалаан надыр-ка-маанга тура дүшпөс, кашпай-гай, хосугу хурешке бирги запөведникте мөчөя, хаакчы, азымалдан оран-өрес шырай-дыг, анык адырар хайта-галык Шушенек суурда запөведниктин төвүндө аны-лынга эргөкчө чугула аг-дө-рөкселдерин, девискозун карт-а чургуу, тускай идик-хө-винде эгелдөш бурун алгаш бар чытыам ол чүвө.

Заповедникте калдык мергендиктиг кижилер ажыл-да турарыл, баа калдык ажылдарга уузгү хөроз-адыр турар ирги, Ховалыг Саян-дакович? — деп, оон улам сий-ниги айтырдым.

Арга-арыг хайгараачы-ларымпал аптыда бисте эртем ажыдаачылары, охотөвдөр база бар. Мэон кокам, Ыдык Аксында баазанын уузгү хай-гараачыын Виталий Севаст-ьянов биология эртемнирини калдылаа кижы. Оон кылып

Казакстаннын эң чараш бойду чурумалдыг чер-леринин бирээзи — Боровое хөлдүн кыдында бө-лүк дыштанкычылар.

В. МЕДВЕДЕВИН фотозу. (СЭТА-нын фотохрониказы).

ЧУРУКЧУЛАРЫН ЧЕДИШКИНИ

Ленинчи комсомолдун 60 чылында ту-расааткан «Россиянын анык чурку-чурлар» деп делегейге Москвада, ССРЭ-нин Чурулга академиянын адында ажы-тылган. Ында бистин республиканын 11 анык чуркучурларын 17 ажыдыр кирген. Чуркучурлар В. Ховалыгын «Монгу-Тайганын салыкчымы», Ю. Дөстүн «Чы-

лыг өгдө», «Ак-көк өрөөн» деп аамдары кирген. Оон ангыда чонор-даштан чүрө сийлөпөр анык мастерлер Э. Бывинин «Ак буга», «Сарык», «Укусуленин өшкү-дөр», Д. Тойбука «Буга муңган», «Аты», «Төс», Н. Игнатова «Кожкар», С. Чокта «Шкү», «Сарык», Б. Нураат, А. Ойдуң «Арылан» деп аамдары кирген. С. Б. УИЛУКЭН.

агы өгдө, «Ак-көк өрөөн» деп аамдары кирген. Оон ангыда чонор-даштан чүрө сийлөпөр анык мастерлер Э. Бывинин «Ак буга», «Сарык», «Укусуленин өшкү-дөр», Д. Тойбука «Буга муңган», «Аты», «Төс», Н. Игнатова «Кожкар», С. Чокта «Шкү», «Сарык», Б. Нураат, А. Ойдуң «Арылан» деп аамдары кирген. С. Б. УИЛУКЭН.

Table with TV program listings for July 30th. Columns include time slots (e.g., 10.00, 10.35, 11.00) and program titles (e.g., 'Информация', 'Гимнастика', 'Судья').

Агаар

Бөгүн республикага кол-дууду-лаа кааг агаар болур. Ынчалаа-даа чамдык черлерге дымжырап чыстаар, димж-рошкыя болур. Согу түтөн барыш чүкө углавышкыны-ны хаттыг дүргени секундда 6—11 чамдык районгара 20 метр чедер. Агаарнын темпе-ратураам бөгүн 23—28 градус паж болур. Кызылга көжүп турар бу-дугтары агаар болур. Хат-тык дүргени секундда 6—11 метр чедер. Наймысалага агаарнын температураам 26—28 градус паж болур.

Table with weather forecasts for July 30th. Columns include time slots (e.g., 10.00, 11.00, 12.00) and weather conditions (e.g., 'облачно', 'ясно').